

cognoscens miratur, et quisnam ille sit, percunctatur; nec tamen se deceptum esse conqueritur; imo confestim revelato sibi intus in corde magno sacramento devitat indignationem, confirmat benedictionem. « Quis ergo, inquit, » venatus est mihi venationem, et intulit mihi, et mandu- » cavi ab omnibus, antequam tu venires, et benedixi » eum, et sit benedictus? » Quis non hic maledictionem potius expectaret irati, si hæc non superna inspiratione, sed terreno more gererentur? O res gestas, sed propheticæ gestas; in terra, sed cœlitus; per homines, sed divinitus! Si excutiantur singula tantis fœcunda mysteriis, multa sunt implenda volumina: sed huic Operi modus moderate imponendus nos in alia festinare compellit.

CAPUT XXXVIII.

De misso Jacob in Mesopotamiam ad accipiendam uxorem, et de visione quam in itinere somniavit, et de quatuor ipsius fœminis, cum unam petisset uxorem.

I. MITTITUR Jacob a parentibus in Mesopotamiam, ut ibi ducat uxorem. Patris mittentis hæc verba sunt: « Non accipies uxorem ex filiabus Chananæorum: surgens fuge in Mesopotamiam in domum Bathuel, patris matris tuæ, et sume tibi inde uxorem de filiabus Laban, fratris matris tuæ. Deus autem meus benedicat te, et augeat te, et multiplicet te: et eris in congregationes gentium: et det tibi benedictionem Abraham patris tui, tibi et semini tuo post te, ut hæres fias terræ incolatus tui, quam dedit Deus Abraham¹. » Hic jam intelligimus segregatum

¹ Gen. xxvii, 33. — ² Id. xxviii, 1-4.

semen Jacob ab alio semine Isaac, quod factum est per Esau. Quando enim dictum est: « In Isaac vocabitur tibi » semen¹, » pertinens utique semen ad Civitatem Dei; separatum est inde aliud semen Abraham, quod erat in ancillæ filio, et quod futurum erat in filiis Cethuræ. Sed adhuc erat ambiguum de duobus geminis filiis Isaac, an ad utrumque, an ad unum eorum illa benedictio pertineret; et si ad unum, quisnam esset illorum? Quod nunc declaratum est, cum propheticæ a patre benedicitur Jacob, et dicitur ei: « Et eris in congregationes gentium, » et det tibi benedictionem Abraham patris tui. »

II. Pergens itaque in Mesopotamiam Jacob, in somnis accepit oraculum, de quo sic scriptum est: « Et exiit Jacob a puteo jurationis, et profectus est in Charram, et devenit in locum, et dormivit ibi: occiderat enim sol: » et sumpsit ex lapidibus loci, et posuit ad caput suum, et dormivit in loco illo, et somniavit. Et ecce scala stabilita super terram, cujus caput pertingebat ad cœlum; » et Angeli Dei ascendebant et descendebant per illam; et Dominus incumbebat super illam; et dixit: Ego sum Deus Abraham patris tui, et Deus Isaac, noli timere: » terram, in qua tu dormis super eam, tibi dabo illam, et semini tuo: et erit semen tuum sicut arena terræ; et dilatabitur super mare, et in Africum, et in Aquilonem, et ad Orientem: et benedicentur in te omnes tribus terræ, et in semine tuo. Et ecce ego sum tecum, custodiens te in omni via quacumque ibis, et reducam te in terram hanc: quia non te derelinquam, donec faciam omnia, quæ tecum locutus sum. Et surrexit Jacob de somno suo, et dixit: Quia Dominus est in loco hoc, ego autem nesciebam. Et timuit, et dixit: Quam terribilis est locus hic! non est hoc nisi domus Dei, et hæc porta

¹ Gen. xxi, 12.

» est cœli. Et surrexit Jacob, et sumpsit lapidem quem
 » supposuit ibi ad caput, et statuit illum in titulum, et
 » superfudit oleum in cacumen ejus : et vocavit Jacob
 » nomen loci illius, Domus Dei¹. » Hoc ad prophetiam
 pertinet : nec more idololatriæ lapidem perfudit oleo Ja-
 cob, velut faciens illum Deum ; neque enim adoravit
 eundem lapidem, vel ei sacrificavit : sed quoniam Christi
 nomen a chrismate est, id est, ab unctione, profecto fi-
 guratum est hic aliquid, quod ad magnum pertineat sacra-
 mentum. Scalam vero istam intelligitur ipse Salvator no-
 bis in memoriam revocare in Evangelio, ubi cum dixisset
 de Nathanaële : « Ecce vere Israëlita, in quo dolus non est² ; »
 quia Israël viderat istam visionem, ipse est enim Jacob :
 eodem loco ait : « Amen, amen dico vobis, videbitis cœ-
 » lum apertum, et Angelos Dei ascendentes et descen-
 » dentes super Filium hominis³. »

III. Perrexit ergo Jacob in Mesopotamiam, ut inde ac-
 ciperet uxorem. Unde autem illi acciderit quatuor habere
 fœminas, de quibus duodecim filios et unam filiam pro-
 creavit, cum earum nullam concupisceret illicite, divina
 Scriptura indicat. Ad unam quippe accipiendam venerat,
 sed cum illi altera pro altera supposita fuisset⁴, nec ipsam
 dimisit, qua nesciens usus fuerat in nocte, ne ludibrio eam
 videretur habuisse ; et eo tempore, quando multiplicandæ
 posteritatis causa plures uxores lex nulla prohibebat, ac-
 cepit etiam illam, cui uni jam futuri conjugii fidem fece-
 rat. Quæ cum esset sterilis, ancillam suam, de qua filios
 ipsa susciperet, marito dedit : quod etiam major soror
 ejus, quamvis peperisset, imitata, quoniam multiplicare
 prolem cupiebat, effecit. Nullam Jacob legitur petiisse
 præter unam, nec usus plurimis nisi gignendæ prolis offi-
 cio, conjugali jure servato, ut neque hoc faceret, nisi

¹ Gen. xxviii, 10-19. — ² Joan. 1, 47. — ³ Ibid. 51. — ⁴ Gen. xxix, 23.

uxores ejus id fieri flagitassent, quæ corporis viri sui ha-
 bebant legitimam potestatem. Genuit ergo duodecim fi-
 lios et unam filiam ex quatuor mulieribus. Deinde ingres-
 sus est in Ægyptum per filium suum Joseph, qui venditus
 ab invidentibus fratribus eo perductus fuit, atque ibidem
 sublimatus.

CAPUT XXXIX.

*Quæ ratio fecerit, ut Jacob etiam Israël cognomi-
 naretur.*

Jacob autem etiam Israël, sicut paulo ante dixi, voca-
 batur : quod nomen magis populus ex illo procreatus ob-
 tinuit. Hoc autem nomen illi ab Angelo impositum est, qui
 cum illo fuerat in itinere de Mesopotamia redeunte luc-
 tatus, typum Christi evidentissime gerens. Nam quod ei
 prævaluit Jacob¹, utique volenti, ut mysterium figuraret,
 significat passionem Christi, ubi visi sunt ei prævalere Ju-
 dæi. Et tamen benedictionem ab eodem Angelo, quem
 superaverat, impetravit : ac sic hujus nominis impositio
 benedictio fuit. Interpretatur autem Israël : « Videns
 » Deum, » quod erit in fine præmium omnium sanctorum.
 Tetigit porro illi idem Angelus velut prævalenti latitu-
 dinem femoris, eumque isto modo claudam reddidit.
 Erat itaque unus atque idem Jacob et benedictus et
 claudus ; benedictus in eis qui in Christum ex eodem po-
 pulo crediderunt, atque in infidelibus claudus. Nam fe-
 moris latitudo, generis est multitudo. Plures quippe sunt
 in ea stirpe, de quibus propheticæ prædictum est : « Et
 » claudicaverunt a semitis suis². »

¹ Gen. xxxii, 25. — ² Psal. xvii, 46.

CAPUT XL.

Quomodo Jacob cum septuaginta-quinque animabus Ægyptum narretur ingressus; cum plerique ex eis qui commemorantur, tempore posteriore sint geniti.

INGRESSI itaque referuntur in Ægyptum simul cum ipso Jacob septuaginta-quinque homines, annumerato ipso cum filiis suis¹. In quo numero duæ tantum sceminae commemorantur, una filia, neptis altera. Sed res diligenter considerata non indicat, quod tantus numerus fuerit in progenie Jacob die vel anno quo ingressus est Ægyptum. Commemorati sunt quippe in eis etiam pronepotes Joseph, qui nullo modo jam tunc esse potuerunt; quoniam tunc centum-triginta annorum erat Jacob, filius vero ejus Joseph triginta-novem; quem cum accepisse tricesimo anno suo, vel amplius, constet uxorem, quomodo potuit per novem annos habere pronepotes de filiis, quos ex eadem uxore suscepit? Cum igitur nec filios haberent Ephræm et Manasses filii Joseph, sed eos pueros infra quam novem Jacob Ægyptum ingressus invenerit, quo pacto eorum non solum filii, sed etiam nepotes, in illis septuaginta-quinque numerantur, qui tunc Ægyptum ingressi sunt cum Jacob? Nam commemoratur ibi Machir filius Manasse, nepos Joseph, et ejusdem Machir filius, id est, Galaad, nepos Manasse, pronepos Joseph: ibi est et quem genuit Ephræm, alter filius Joseph, id est, Utalaam, nepos Joseph; et filius ipsius Utalæ Edem, nepos Ephræm,

¹ Gen. xlii, 27. juxta. lxx.

pronepos Joseph: qui nullo modo esse potuerunt, quando Jacob in Ægyptum venit, et filios Joseph nepotes suos, avos istorum, minores quam novem annorum pueros invenit. Sed nimirum introitus Jacob in Ægyptum, quando eum in septuaginta-quinque animabus Scriptura commemorat, non unus dies, vel unus annus, sed totum illud est tempus, quandiu vixit Joseph, per quem factum est ut intrarent. Nam de ipso Joseph eadem Scriptura sic loquitur: «Et habitavit Joseph in Ægypto, ipse et fratres» ejus, et omnis cohabitatio patris ejus: et vixit annos» centum et decem, et vidit Joseph filios Ephræm usque» in tertiam generationem¹. » Ipse est ille pronepos ejus ab Ephræm tertius. Generationem quippe tertiam dicit, filium, nepotem, pronepotem. Deinde sequitur: «Et filii» Machir, filii Manasse, nati sunt supra femora Joseph².» Et hic ille ipse est nepos Manasse, pronepos Joseph. Sed pluraliter appellati sunt, sicut Scriptura consuevit; quæ unam quoque filiam Jacob filias nuncupavit: sicut in latinæ linguæ consuetudine liberi dicuntur pluraliter filii, etiamsi non sint uno amplius. Cum ergo ipsius Joseph prædiceretur felicitas, quia videre potuit pronepotes, nullo modo putandi sunt jam fuisse tricesimo-nono anno proavi sui Joseph, quando ad eum in Ægyptum Jacob pater ejus advenit. Illud autem est, quod fallit minus ista diligenter intuentes, quoniam scriptum est: «Hæc autem nomina» filiorum Israël, qui intraverunt in Ægyptum simul cum» Jacob patre suo³. » Hoc enim dictum est, quia simul cum illo computantur septuaginta-quinque, non quia simul jam erant omnes, quando Ægyptum ingressus est ipse: sed, ut dixi, totum tempus habetur ejus ingressus, quo vixit Joseph, per quem videtur ingressus.

¹ Gen. lx, 22. — ² Ibid. 23 — ³ Id. xlii, 8.

CAPUT XLII.

De benedictione, quam Jacob in Judam filium suum promisit.

IGITUR propter populum christianum, in quo Dei Civitas peregrinatur in terris, si carnem Christi in Abrahamæ semine requiramus, remotis concubinarum filiis, occurrit Isaac: si in semine Isaac, remoto Esau, qui est etiam Edom, occurrit Jacob, qui est et Israël: si in semine Israël ipsius, remotis cæteris, occurrit Judas, quia de tribu Juda exortus est Christus. Ac per hoc cum in Ægypto moriturus Israël filios suos benediceret, quemadmodum Judam propheticè benedixerit, audiamus: «Juda, inquit, te laudabunt fratres tui. Manus » tuæ super dorsum inimicorum tuorum: te adorabunt » filii patris tui. Catulus leonis Juda: ex germinatione, fili » mi, ascendisti: recumbens dormisti ut leo, et ut catulus » leonis; quis suscitabit eum? NON DEFICIET princeps ex » Juda, et dux de femoribus ejus, donec veniant quæ re- » posita sunt ei: et ipse expectatio gentium; alligans ad » vitem pullum suum, et cilicio pullum asinæ suæ. La- » vabit in vino stolam suam, et in sanguine uvæ amictum » suum. Fulvi oculi ejus a vino, et dentes candidiores » lacte¹. » Exposui hæc adversus Manichæum Faustum disputans: et satis esse arbitror, quantum veritas prophetiæ hujus elucet; ubi et mors Christi prædicta est verbo dormitionis, et non necessitas, sed potestas in morte, nomine leonis. Quam potestatem in Evangelio ipse prædicat dicens: «Potestatem habeo ponendi animam meam, et

¹ Gen. XLIX, 8-12.

» potestatem habeo iterum sumendi eam. Nemo eam tollit » a me: sed ego eam pono a me, et iterum sumo eam². » Sic leo fremuit, sic quod dixit implevit. Ad eam namque pertinet potestatem, quod de resurrectione ejus adjunctum est: «Quis suscitabit eum?» hoc est, quia nullus hominum, nisi se ipse, qui etiam de corpore suo dixit: «Sol- » vite templum hoc, et in triduo resuscitabo illud³. » Ipsum autem genus mortis, hoc est, sublimitas crucis in uno verbo intelligitur, quod ait: «Ascendisti. » Quod vero addidit: «Recumbens dormisti, » Evangelista exponit, ubi dicit: «Et inclinato capite tradidit spiritum⁴. » Aut certe sepultura ejus agnoscitur, in qua recubuit dormiens; et unde illum nullus hominum, sicut Prophetæ aliquos, vel sicut ipse alios suscitavit, sed sicut a somno ipse surrexit. Stola porro ejus, quam lavat in vino, id est, mundat a peccatis in sanguine suo, ejus sanguinis sacramentum baptizati sciunt, unde et adjungit: «Et in » sanguine uvæ amictum suum, » quid est nisi Ecclesia? «Et fulvi oculi ejus a vino: » spiritales ejus inebriati poculo ejus, de quo canit Psalmus: «Et calix tuus inebrians » quam præclarus est⁵! Et dentes ejus candidiores lacte: » quod potant apud Apostolum parvuli, verba scilicet nutritia, nondum idonei solido cibo⁶. Ipse igitur est in quo reposita erant promissa Judæ, quæ donec venirent, nunquam principes, hoc est, reges Israël, ab illa stirpe defuerunt. «Et ipse expectatio gentium: » quod clarius est videndo, quam sit exponendo.

¹ Joan. x, 17, 18. — ² Id. ii, 19. — ³ Id. xix, 30. — ⁴ Psal. xxii, 5. — ⁵ I Cor. iii, 2.⁶ Exod. ii, 5. — ⁷ Ibid. 15. — ⁸ Id. vii, per totum.

CAPUT XLII.

De filiis Joseph, quos Jacob prophetica manuum suarum transmutatione benedixit.

Sicut autem duo Isaac filii, Esaü et Jacob, figuram præbuerunt duorum populorum in Judæis et Christianis : (quamvis quod ad carnis propaginem pertinet, nec Judæi venerint ex semine Esaü, sed Idumæi; nec christianæ gentes de Jacob, sed potius Judæi : ad hoc enim tantum figura valuit, quod dictum est : « Major serviet minori¹, ») ita factum est etiam in duobus filiis Joseph : nam major gessit typum Judæorum, Christianorum autem minor. Quos cum benediceret Jacob, manum dexteram ponens super minorem, quem habebat ad sinistram; sinistram super majorem, quem habebat ad dextram : grave visum est patri eorum, et admonuit patrem velut corrigens ejus errorem, et quisnam eorum esset major ostendens. At ille mutare manus noluit, sed dixit : « Scio, fili, scio. Et hic » erit in populum, et hic exaltabitur : sed frater ejus junior » major illo erit, et semen ejus erit in multitudinem gentium². » Etiam hic duo illa promissa demonstrat. Nam ille « In populum, iste in multitudinem gentium : » quid evidentius quam his duabus promissionibus contineri populum Israëlitarum orbemque terrarum in semine Abrahæ, illum secundum carnem, istum secundum fidem?

¹ Gen. xxy, 23. — ² Id. xlviii, 19.

CAPUT XLIII.

De temporibus Moysi et Jesu Nave, ac Judicium, atque exinde Regum : quorum quidem Saül primus est, sed David præcipuus et sacramento habetur et merito.

I. DEFUNCTO Jacob, defuncto etiam Joseph, per reliquos centum quadraginta-quatuor annos, donec exiretur de terra Ægypti, in modum incredibilem illa gens crevit, etiam tantis attrita persecutionibus, ut quodam tempore nati masculi necarentur, cum mirantes Ægyptios nimia populi illius incrementa terrerent. Tunc Moyses subtractus furto trucidatoribus parvulorum¹, ad domum regiam, ingentia per eum Deo præparante, pervenit, nutritusque et adoptatus a filia Pharaonis, (quod nomen in Ægypto omnium regum fuit,) in tantum pervenit virum, ut ipse illam gentem mirabiliter multiplicatam, ex durissimo et gravissimo, quod ibi ferebat, jugo servitutis extraheret, imo per eum Deus, qui hoc promiserat Abrahæ. Prius quippe exinde fugiens, quod, cum Israëlitam defenderet, Ægyptium occiderat, et territus fuerat²; postea divinitus missus in potestate Spiritus Dei superavit resistentes Pharaonis magos. Tunc per eum Ægyptiis illatæ sunt decem memorabiles plagæ, cum dimittere populum Dei nollent, aqua in sanguinem versa, ranæ, et scyniphes, cynomyia, mors pecorum, ulcera, grando, locusta, tenebræ, mors primogenitorum³. Ad extremum Israëlitas, quos plagis tot tantisque perfracti tandem aliquando dimiserant, Ægypti in mari Rubro,

¹ Exod. ii, 5. — ² Ibid. 15. — ³ Id. viii, per totum.

dum persequuntur, extincti sunt. Illis quippe abeuntibus divisum mare viam fecit: hos autem insequentes in se rediens unda submersit. Deinde per annos quadraginta, duce Moyse, Dei populus per desertum actus est, quando Tabernaculum testimonii nuncupatum est, ubi Deus sacrificiis futura prænuntiantibus colebatur: cum scilicet jam data lex fuisset in monte multum terribiliter, attestabatur enim evidentissima mirabilibus signis vocibusque divinitas. Quod factum est mox ut exitum est de Aegypto, et in deserto populus esse cœpit, quinquagesimo die post celebratum Pascha per ovis immolationem¹: qui usque adeo typus Christi est, prænuntians eum per victimam passionis de hoc mundo transiturum ad Patrem, (Pascha quippe hebræa lingua transitus interpretatur) ut jam eum revelaretur Testamentum Novum, posteaquam Pascha nostrum immolatus est Christus, quinquagesimo die veniret de coelo Spiritus sanctus: qui dictus est in Evangelio digitus Dei², ut recordationem nostram in primi præfigurati facti memoriam revocaret: quia et legis illæ tabule digito Dei scriptæ referuntur³.

II. Defuncto Moyse, populum rexit Jesus Nave, et in terram promissionis introduxit, eamque populo divisit⁴. Ab his duobus mirabilibus ducibus bella etiam prosperissime ac mirabiliter gesta sunt, Deo contestante non tam propter merita hebræi populi, quam propter peccata earum, quæ debellabantur, gentium, illas eis provenisse victorias. Post istos duces, Judices fuerunt, jam in terra promissionis populo collocato: ut inciperet interim reddi Abrahamæ prima promissio de gente una, id est, hebræa, et terra Chanaan; nondum de omnibus gentibus et toto orbe terrarum: quod Christi adventus in carne, et non veteris Legis observationes, sed Evangelii fides fuerat im-

¹ Exod. xii. — ² Luc. xi, 20. — ³ Exod. xxxi. — ⁴ Jos. i.

pletura. Cujus rei præfiguratio facta est, quod non Moyses, qui legem populo acceperat in monte Sina, sed Jesus, cui etiam nomen Deo præcipiente mutatum fuerat, ut Jesus vocaretur, populum in terram promissionis induxit. Temporibus autem Judicum, sicut se habebant et peccata populi et misericordia Dei, alternaverunt prospera et adversa bellorum.

III. Inde ventum est ad Regum tempora: quorum primus regnavit Saül: quo reprobato et bellica clade prostrato, ejusque stirpe rejecta, ne inde reges orientur, David successit in regnum, cujus maxime Christus dictus est filius¹. In quo articulus quidam factus est et exordium quodam modo juventutis populi Dei: cujus generis quædam velut adolescentia ducebatur ab ipso Abraham usque ad hunc David. Neque enim frustra Matthæus Evangelista sic generationes commemoravit, ut hoc primum intervallum quatuordecim generationibus commendaret, ab Abraham scilicet usque ad David². Ab adolescentia quippe incipit homo posse generare: propterea generationum ex Abraham sumpsit exordium: qui etiam pater gentium constitutus est, quando mutatum nomen accepit. Ante hunc ergo velut pueritia fuit hujus generis populi Dei, a Noë usque ad ipsum Abraham: et ideo prima lingua inventa est, id est, hebræa. A pueritia namque homo incipit loqui post infantiam, quæ hinc appellata est, quia fari non potest. Quam profecto ætatem primam demergit oblivio, sicut ætas prima generis humani, est deleta diluvio. Quotus enim quisque est, qui suam recordetur infantiam? Quamobrem in isto procurso Civitatis Dei, sicut superior unam eandemque primam, ita duas ætates secundam et tertiam liber iste contineat, in qua tertia propter vaccam trimam, capram trimam,

¹ 1 Reg. x. — ² Matth. i, 1-5.

et arietem trimum¹, impositum est Legis jugum, et apparuit abundantia peccatorum, et regni terreni surrexit exordium, ubi non defuerunt spiritales, quorum in turture et columba figuratum est sacramentum.

¹ Gen. xv, 9.

LIBER XVII.

IN QUO AGITUR DE CIVITATIS DEI PROCURSU TEMPORIBUS REGUM ET PROPHETARUM A DAVID USQUE AD CHRISTUM, ET QUÆ SACRIS LITTERIS MANDATE SUNT VATICINATIONES EORUMDEM TEMPORUM DE CHRISTO ET ECCLESIA EXPONUNTUR.

CAPUT I.

De temporibus Prophetarum.

PROMISSIONES Dei¹, quæ factæ sunt ad Abraham, cujus semini et gentem israheliticam secundum carnem et omnes gentes deberi secundum fidem, Deo pollicente, didicimus, quemadmodum compleantur, per ordinem temporum procurrens Dei Civitas indicabit. Quoniam ergo superioris libri usque ad regnum David factus est finis, nunc ab eodem regno, quantum suscepto Operi sufficere videtur, cætera quæ sequuntur attingimus. Hoc itaque tempus, ex quo sanctus Samuël propheta cœpit, et deinceps donec populus Israël captivus in Babyloniam duceretur, atque inde secundum sancti Jeremiæ prophetiam post septuaginta annos, reversis Israëlitis, Dei domus instauraretur², totum tempus est Prophetarum. Quamvis enim et ipsum Noë patriarcham, in cujus diebus universa terra diluvio deleta est, et alios supra et infra usque ad hoc tempus, quo reges in Dei populo esse cœperunt, propter quædam per eos futura sive quoquo modo significata, sive

¹ Vide D. Guillon, tom. XXI, p. 269-270. — ² Jerem. xxv, 11.